Írta: Orosz Zoltán
2015. április 09. csütörtök, 11:27

Beszélgetés Daróczi Ágnes kisebbségkutató - újságíróval:

„Opre roma – fel, cigányok!” Negyvennégy éve ez a romák jelmondata a világ minden táján. Az első Roma Világkongresszus döntött erről 1971. április 8-án, Londonban. Ott született döntés a cigányság közös zászlajáról és himnuszáról is: a romák ekkor nyilvánították ki először, hogy ugyanahhoz a néphez tartoznak. A dátum 1990 óta a roma kultúra nemzetközi világnapja. Az ünnep jelentőségéről és a magyar cigányság jelenéről Daróczi Ágnes kutató, szerkesztő, író, előadóművész és aktivista beszélt a Hír24-nek.

„Magyarországon a nyolcvanas évek óta ünnepeljük a Nemzetközi Roma Napot. Akkor, amikor betiltott nép voltunk, és nem voltak kisebbségi jogaink. A roma kultúra teremtett számunkra nyilvános lehetőséget identitásunk büszke vállalására. A másik ünnepünk, a Pharrajimos, vagyis a holokauszt cigány áldozatainak emléknapja. Ez augusztus másodikán van, mert 1944-ben aznap éjjel számolták fel az auschwitz-birkenaui cigánytábort, és végezték ki annak utolsó háromezer lakóját.

Úgy éreztük, differenciálnunk kell az ünnepeinket, mert kell egy nap, amikor az eredményeinkről és a büszkeségeinkről beszélünk, amikre fel tudunk nézni, és amikből erőt tudunk meríteni. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg a történelmi eseményekről és a társadalmi helyzetről sem.

Magyarország különleges hely az április nyolcadikai világnapot tekintve, mert országszerte rengeteg kisebb-nagyobb közösség ünnepel: virágot szórunk a folyókba, hogy elvigye a bánatunkat, és örömünket hozza, megemlékezünk a nagy találkozásokról. Sokszínűek a rendezvények a box- és focimeccsektől kezdve a kiállításmegnyitókon át a zenés programokig. Ez már rég nem csak a cigány értelmiség ünnepe.

De mindkét évforduló lényege az, hogy a roma sorsot, a roma nép jelenét a köz ügyévé tegyük.

A szocializmus időszakában nem voltak kisebbségi jogaink. Nem tartottak bennünket számon nemzetiségként, annak ellenére, hogy együtt éltünk, együtt dolgoztunk, együtt jártunk iskolába. Nem használhattuk az anyanyelvünket, nem voltak saját kiadványaink. De ma sincsenek intézményeink, nincsen például kulturális vagy kutatóközpontunk, nincs múzeumunk.

A tankönyvek által közölt romaképpel is óriási gondok vannak. Például a Képzőművészeti Egyetem fiataljai „Monitor" Kritikai Platform néven végeztek egy nagy kutatást 2013-ban, amelyben ötvenhárom tankönyv roma ábrázolásait vizsgálták meg. Harmincban találkoztak egyáltalán a romák említésével, ezek közül hat volt pozitív szemléletű és hét teljesen semleges. A többi tizenhét egyértelműen negatív színben tüntette fel a cigányokat. Hogyan lehet arra biztatni a roma vagy akármilyen nemzetiségi származású gyereket, hogy járjon örömmel iskolába, ha ott nem találkozik egy vállalható énképpel?

Nem beszélünk 1848 és 1956 cigány hőseiről, és nem beszélünk arról sem, hogy több száz éves közös történelmünk van. A legfőbb ideje, hogy ezeket tudatosítsuk, és küzdjünk az egyenjogúságért. Ez nem a cigány emberek magánügye, hanem minden demokratikusan gondolkodó emberé. Mert nem mindegy, milyen jövőt építünk.

A társadalmi feszültségek azért növekszenek, mert az emberi egyenlőség ethosza szenved csorbát. A politikai elitnek, bármilyen színű is, egyre kevesebb gondja van a szegényekre. Sajnos a romák jelentős része tartozik a szegények közé. Közel sem csak a romák a szegények, ahogy az sem mondható el, hogy minden roma szegény. Amikor nagyon szegény embereket látunk, vagy hosszan kígyózó sorokat az ételosztásokon, akkor vajon elgondolkodunk-e azon, hogy közülük hány ember sorsáról tehet a társadalom zártsága? Az, hogy egyre inkább az szabja meg egy ember életét, hogy hová született, és nincs kitörés abból a sorsból. Erre való az iskola, de mint tudjuk, Magyarországon az iskola újratermeli a nyomort.

Amikor a politikai elit felelősségéről beszélek, nemcsak a mostani kormányról van szó, hanem az előzőekről is. Mind vakok és süketek voltak a legnyomorultabbak kínjai iránt.

Az elitnek meg kell értenie, hogy az ő sorsuk is azon múlik, hogy mennyire nyitott a társadalom, hogy mennyire biztosít kitörési lehetőséget a nincsteleneknek. Mert hiába épít kerítéseket,

hiába emel falakat és hiába állít melléjük őröket, az ő jövőjük sem lesz biztosítva.

Legalább a roma ünnepeken fel kell tennünk a kérdéseket: miért nem tudunk élni azzal a többlettel, amit a cigányok tudnának biztosítani az országnak? Miért a kirekesztés a többségi kultúra meghatározó része, és miért nem a befogadás? Hová fog vezetni ez az út?”

(Forrás: Hir24)

***

Daróczi Ágnes

Kisebbségkutató és újságíró. Meghatározó résztvevője és alakítója a romák jogairól és esélyegyenlőségéről szóló diskurzusoknak, hazai és európai szinten. Daróczi Ágnes szervezte meg először a roma képzőművészek országos kiállításait. (1979 Budapest - Pataki Galéria; 1985 Párizs - Conciergerie; 1989 Budapest - Néprajzi Múzeum; 2000 Budapest - Pataki Galéria) továbbá ő a roma folklórmozgalom egyik elindítója (1981 - Tata, 1984 - Nyíregyháza, 1987 - Győr, Miskolc, 1984, 1987, 1989, 1991 - Strasbourg,) és az első roma televíziós magazin (Patrin) alapítója. Roma aktivista, aki fáradhatatlanul a romák emancipációjáért küzd, különböző rendezvényeken keresztül, mint például az „Emberi Jogok Napja” és a „Roma Holokauszt Megemlékezésének Napján”, „Nemzetközi Roma Nap”, „Rasszizmus elleni világnap”.